

Törvényszék

szám

A Törvényszék a dr. ügyvéd által képviselt felperesnek, a dr. ügyvéd által képviselt BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI INTÉZET alperessel szemben személyiségi jogok megsértése, sérelemdíj megfizetése iránt folyamatban lévő eljárásában meghozta a következő

í t é l e t e t :

A törvényszék megállapítja: az alperes azzal a magatartásával, hogy nem biztosította a felperes számára a mozgássérült (fogytékos) állapotának megfelelő fogvatartási körülményeket és bánásmódot a 2022. január 18-tól 2023. március 24-ig terjedő időszakban, melynek során a felperesnek járókerettel közlekedve kellett hosszabb utat megtennie az udvarra a szabad levegőhöz jutás érdekében, valamint a zuhanyzó-, WC- és dohányzóhelyiségekhez, ezen túlmenően 2023. január 24. és 2023. március 24. között segítség nélkül, járókerettel lépcsőt kellett használnia azért, hogy vásárolni tudjon menni, megsértette a felperes emberi méltóságát; továbbá azzal a magatartásával, hogy 2023. január 24. és 2023. március 24. között a 106-os számú egészségügyi zárkába helyezte a felperest, megsértette a személyes szabadságát és az egyenlő bánásmód követelményét; azzal a magatartásával pedig, hogy nem biztosította a felperes számára a szabad levegőn tartózkodáshoz- és az akadálymentes illemhelyhez való hozzáférés jogát, ugyancsak megsértette az egyenlő bánásmód követelményét.

Kötelezi az alperest, hogy 15 (tizenöt) napon belül e jogsértésekért magánlevélben kérjen bocsánatot a felperestől.

Ezt meghaladóan a keresetet elutasítja.

A perben felmerült költségeiket a felek maguk viselik.

Megállapítja, hogy a meg nem fizetett 120 000 (százhúszezer) forint illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt a Ítéletáblához címzett fellebbezésnek van helye, melyet elektronikus úton a Törvényszéknél kell előterjeszteni.

Tájékoztatja a bíróság a feleket, hogy a másodfokú bíróság az ítélet ellen irányuló fellebbezést tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve, ha

- a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri,
- a bíróság azt indokoltnak tartja,
- tárgyaláson fogantatosítható bizonyítást kell lefolytatni.

A fellebbező félnek a tárgyalás tartására irányuló kérelmét a fellebbezésében kell előterjesztenie.

A felek kérelme alapján sem kell tárgyalást tartani, ha

- a fellebbezés csak a perköltség viselésére vagy összegére, illetve a meg nem fizetett illeték megfizetésére vonatkozik;
- a fellebbezés csak a teljesítési határidőt érinti,
- a fellebbezés csak az ítélet indokolása ellen irányul,
- az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 379. és 380. §-ban meghatározott okból kell hatályon kívül helyezni.

I n d o k o l á s

- [1] A törvényszék az alábbi releváns tényállást állapította meg:
- [2] A felperes járművezetés ittas állapotban bűncselekménye miatt tölti szabadságvesztés büntetését fogház fokozatban. A felperes testi fogyatékkal élő személy, a bal lába érszűkület miatt elvégzett amputáció következtében combtőből hiányzik, közlekedni csak járókeret segítségével tud, fogyatékosági támogatásban részesül. A felperes 2021. január 18-tól 2023. március 24-ig tartózkodott alperes büntetés-végrehajtási intézetében. Az intézetben eltöltött idő túlnyomó többségében a földszinten az E7, E11, E18 és E20 lakóhelyiségekben volt elhelyezve, majd 2023. január 24-től 2023. március 24-ig az emeleti 106-os egészségügyi zárkában volt fogva tartva. Ekkor a felperes 64 éves volt.
- [3] A földszinti zárkákban nincs se zuhanyzó, se WC, dohányozni sem lehet. A zárkák úgy helyezkednek el, hogy azok egy hosszú folyosón vannak egymás után, majd sorrendben a dohányzó helyiség, a WC, majd a fürdő. Az E18-as lakóhelyiségtől 20 méterre, az E20-as lakóhelyiségtől 15 méterre, az E11-es lakóhelyiségtől 14 méterre, az E10-es lakóhelyiségtől pedig 11 méter távolságra volt a WC. Az illemhely egy szokásos WC, kapaszkodó nélkül, azonban a felperes azt járókeret segítségével tudta használni. A zuhanyzót a felperes segítség nélkül is képes volt használni, abban volt kapaszkodó, nehézséget a többi fogvatartottnak okozott az, hogy a szűk zuhanyzóban, ha a járókeretet a zuhanyzó előtt hagyta a felperes, nem tudtak oda bemenni. A felperes nem jelezte az alperes felé, hogy számára egy kis szék a zuhanyzás során segítséget jelentene vagy kapaszkodóra lenne szüksége a WC-ben.
- [4] A felperes erősen dohányzik, emiatt gyakran naponta 20-25 alkalommal is elment a dohányzó helyiségbe.
- [5] Az emeleti 106-os egészségügyi zárkába retorzióként azért helyezte az alperes a felperes, mert a fogyatékosága okán a nem megfelelő elhelyezési körülmények miatt kérte másik bv. intézetbe történő átszállítását, annak konkrét egészségügyi oka nem volt. A zárka nem dohányzó, ajtaja mindig zárva van. A felperes a zárkában tudott dohányozni. Egy héten egyszor ment le a földszintre a boltba vásárolni a lépcsőn járókerettel, segítség nélkül.
- [6] A szabad levegőn tartózkodásra szolgáló részleg és a zárkák közötti távolság a következő: E/18-as zárkától 53,5 méter, az E/20-as zárkától 37,5 méter, az E/10 zárkától 37,5 méter, az E/11-es zárkától 32,5 méter, a 106-os zárkától 162 méter. A felperes az udvarra csak járókeret segítségével „csoszogva” tudott lassan kimenni, ahhoz segítséget nem kapott, amely számára fásztó volt. Az udvaron nem volt ülőalkalmatosság, ahol a felperes meg tudott volna

pihenni, ennek biztosítása érdekében azonban kérelmet nem terjesztett elő. A Covid-19 veszélyhelyzet idején kötelezték arra a felperest mintegy 2-2,5 héten keresztül minden egyes nap, hogy menjen ki erre az udvarra annak ellenére, hogy rendelkezésre állt egy, a zárkákhoz közelebbi udvar is, a felperes azonban nem kérte, hogy a közelebbi udvarra mehessen szabad levegőre.

[7] A felperes a sérelmei miatt panaszjogával nem élt, ugyanakkor 2024. május 28-án kártérítési igényt terjesztett elő az alperesnél, amelyet az alperes jogsértés és felróható magatartás hiányában elutasított a [REDACTED] határozatával.

[8] A felek kérelmei:

A felperes keresetében kérte, hogy a törvényszék „a polgári törvénykönyvről” szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 251. § (1) bekezdésének a) pontja alapján állapítsa meg, hogy az alperes nem biztosította a felperes számára mozgássérült (fogyatékos) állapotának megfelelő fogvatartási körülményeket és bánásmódot 2022.01.18. napjától 2023.03.24. napjáig terjedő időszakban, ezzel megsértette a felperes emberi méltóságát, továbbá az abból fakadó személyiségi jogai közül a személyes szabadságát, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, illetve az egyenlő bánásmódhoz való jogát. Kérte a Ptk. 2:51. § (1) bekezdésének c) pontja alapján kötelezni az alperest, hogy magánlevélben kérjen bocsánatot a felperestől, valamint a Ptk. 2:52. § (1) bekezdése alapján kérte kötelezni az alperest 2 000 000 sérelemdíj, és ezen összeg után 2022. január 18-tól a kifizetés napjáig járó törvényes mértékű kamat megfizetésére, továbbá az alperest a perköltségeinek a viselésére is „a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 80-83. §-ai alapján.

Arra hivatkozott, hogy felperes földszinti elhelyezéssel kapcsolatban az volt az alapvető probléma, hogy (1) a lakóhelyiségeknek a fürdőtől, a wc-től és a dohányzótól való távolsága nagy volt, amelynek következtében gyakran naponta 1.5-2 km távolságot kellett megtennie járókerettel „csoszogva”, ami számára fizikailag rendkívül megterhelő volt. (2) Az illemhely nem volt akadálymentesítve, azt csak a járókeretre támaszkodva, abban kapaszkodva tudta használni. (3) A zuhanyzóhoz az alperes semmiféle segítséget nem biztosított. Többször előfordult, hogy mire odaért a fürdőhöz, a személyi állomány tagja visszafordította mondván, majd máskor tud tisztálkodni. Amikor tudott zuhanyozni, akkor ezt járókerettel együtt tudta megtenni a fokozott csúszásveszély miatt, így viszont akadályoztatva volt abban, hogy megfelelően tudjon tisztálkodni. Előfordult, hogy fogvatartott társaitól igen, de a felügyeletől a tisztálkodáshoz nem kapott segítséget. (4) Az emeleti, 106-os jelzésű egészségügyi zárkába a felperest megtorlásból helyezték át azért, mert egy szabaduló zárkatárs útján, a nevelőjét megkerülve juttatott el egy áthelyezési kérelmet a felperes a BVOP felé, amelyben fogyatékoságára hivatkozott indokaként. Az emeleti zárkából egy héten egyszer a földszintre ment vásárolni, ekkor egyedül, szakszerű segítség nélkül kellett egy emeletnyi magasságot lépcsőznie mindkét irányban. A zárka ajtaja éjjel-nappal zárva volt, így felperest börtön/fejyház végrehajtási fokozatban tartották fogva jogellenesen, hiszen a bíróság fogház fokozatban rendelte végrehajtani a büntetését. Ez a zárka nem dohányzó volt, így a felperesnek 2 hónapon keresztül erős dohányosként nem volt lehetősége sem a szobában, sem pedig azon kívül dohányozni. A betegszobában való elhelyezést egyebekben semmilyen egészségügyi körülmény nem indokolta, hiszen a felperes nem beteg, hanem fizikai fogyatékkal élő személy. (5) A szabad levegőn való tartózkodás céljából az udvarra általában ki sem tudott menni a távolságok miatt, a Covid-19 veszélyhelyzet idején pedig kötelezték arra mintegy 2-2,5 héten keresztül minden egyes nap, hogy a körlettől távolabb eső „ketreces” udvarra menjen ki, holott rendelkezésre állt egy közelebbi udvar is. Mind a földszinti, mind pedig az emeleti elhelyezkedés esetén az alperes a napi 1 óra szabad levegőn való

tartózkodást nem tudta biztosítani a felperes számára, mert a zárkák elhelyezkedése és a lépcsők miatt az udvar jelentős megaláztatás, fizikai megterhelés és időráfordítás nélkül nem volt elérhető a felperes számára, ezért a szabad levegőn való tartózkodása ellehetetlenült.

Tényállításaival összefüggésben hivatkozott még az Alaptörvény II-IV. cikkeire, a XV. cikkére, a Ptk. 2:42. § (2) bekezdésére, 2:43. § b) és c) pontjaira, „a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról” szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.) 27. §-ára. Az emberi méltóság sérelme körében felhívta a „a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról” szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv.tv.) 83. § (7) bekezdését, a 122. § a) pontját, a 118. § (3) bekezdését, a Fot. 4. § a) pontját, fa) pontját, a 2. § (2), (3), (4) bekezdéseit, illetve bírósági határozatokat. Kiemelte, hogy e jogszabályokban, bírósági határozatokban megfogalmazott követelményeknek az alperes minimális szinten sem tett eleget. Földszinten a zuhanyzó, wc, illetve a dohányzóhelyiség melletti lakóhelyiségben, illetve a két hónap egészségügyi zárka helyett továbbra is földszinten történő elhelyezéssel a megaláztatások jelentős része teljes mértékben elkerülhető lett volna. A tényelőadásában részletezettek mind az Ebktv. és a Fot. alapelveinek és szabályainak súlyos sérelmét jelentik. Rendkívül megalázó volt az állandó kiszolgáltatottság, hogy a felperes minden egyes nap zárkatársai vagy más fogvatartottak kegyes segítésére volt utalva. Mindez az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkében foglalt kínzást, megalázó, embertelen büntetés abszolút tilalmát is sérti (pl. Engel kontra Magyarország ügy; Semikhvostov kontra Oroszország ügy). A személyes szabadság sérelme körében hivatkozott a Bv.tv. 100. § (2) bekezdésére, a 101. §-ára, 102. § (2) bekezdésére, a 97. § (1) bekezdésére, a 83. § (4) bekezdésére, a Bv.tv. 99. § (1) bekezdésének e) és f) pontjaira, a 99. § (2)-(3) bekezdéseire, bírósági határozatokra. Kifejtette, hogy mielőtt a felperest betegszobába helyezték volna, a végrehajtási fokozatának megfelelő, fogházas körülmények között töltötte szabadságvesztését. Napközben a lakóhelyiségek között szabad volt az átjárás, szabadon mozoghatott és dönthetett arról, hogy mikor dohányzik. Az elkülönítés jogszabályban előírt szabályait megsértve, bármiféle orvosi indok nélkül a felperest egy nem dohányzó egészségügyi szobába helyezték, ahol tilos dohányozni. Mivel a zárka ajtaja éjjel-nappal zárva volt, felperest elzárták attól a lehetőségtől is, hogy súlyos dohányosként a dohányzásra kijelölt helyen éljen szenvedélyének, megsértve ezzel magánélethez való személyiségi jogát, amely tovább fokozta a jogellenes mértékű szabadságelvonás súlyát. Az egyenlő bánásmód sérelme körében felhívta a Bv.tv. 122. § a) és j) pontját, a végrehajtási rendelete (16/2014. IM rendelet) 131. § (1) bekezdését, 132. § (1) bekezdését, „Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról” szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 1. §-át, 7. § (1) bekezdését, 8. §-át, 4. § d) pontját, 10. § (2)-(3) bekezdéseit, a 19. §-át, a Fot. 7/A. § (1) bekezdését, 4. § ha) és hb) pontjait, 5. § (1) bekezdését, bírósági gyakorlatot. Kiemelte, hogy a felperes védett tulajdonsága a fogyatékosága, amely az Ebktv. 8. § g) pontja alapján nevesített védett tulajdonságnak minősül. A felperes fogyatékosága szemmel jól látható laikusok számára is, az a személyisége lényegi vonásának minősül, ezért a felperesnek joga lett volna egy olyan épületben történő elhelyezésre, amely egyenlő eséllyel hozzáférhető, amely a mozgási funkciókban sérült emberek számára megközelíthető, bejárható, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, az épületben a tárgyak, berendezések mindenki számára rendeltetés-szerűen használhatók. Az alperes azonban megsértette az esélyegyenlőség követelményét és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát azzal, hogy a többi, testileg ép fogvatartottal azonos módon kezelte a felperest, és elmulasztotta megteremteni az akadálymentes, biztonságos épített környezetet, megsértve ezzel a Fot. és az Ebktv. előírásait is. Az alperes elmulasztott olyan pozitív intézkedéseket hozni, amelyek lehetővé tették volna a felperes helyzetéből fakadó hátrányai csökkentését, megszüntetését. Nem jutott megfelelő szabadlevegőn tartózkodáshoz, nem tudott rendszeresen elmenni zuhanyozni a fogyatékosága miatt, az

illemhelyhez való akadálymentes hozzáférést sem biztosították a részére, így közvetlen hátrányos megkülönböztetés érte az ép fogvatartottakkal összehasonlítva. „Az Egyesült Nemzetek egyezménye a fogyatékosokkal élő személyek jogairól (CRPD)” szerint a pozitív intézkedések elmaradása, azaz a tétlenség szükségszerűen korlátozást jelent, ami közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül. Az alperes a CRPD, a Fot, az Ebktv. és a Bv.tv. idézett szakaszai alapján köteles lett volna az észszerű alkalmazkodás szintjének megfelelő intézkedéseket tenni a felperes esélyeinek kiegyenlítése érdekében. Ezen túlmenően a 106-os egészségügyi zárkába helyezés jogellenes elkülönítésnek és/vagy megtorlásnak minősül, amely ugyancsak az egyenlő bánásmód megsértését jelenti az Ebktv. 10. § (2)-(3) bekezdése alapján. Ezekért a jogsértésekért kérte a felperes az objektív és szubjektív szankciók alkalmazását. A felperes indokoltnak tartja, hogy az alperes az elkövetett jogsértésért kérjen felperestől bocsánatot, mert ez szükséges az emberi méltóság helyreállításához és ahhoz, hogy felelősségét az alperes tevékenyen is belássa. A sérelemdíj összege vonatkozásában kiemelte, hogy a felperes több jogszabályt is érintő jogséreleme különösen súlyos mértékű, felháborító, különösen az emberi méltósághoz fűződő jog és a személyes szabadság tekintetében. A felperes egy kiszolgáltatott, fogyatékkal élő személy, a jogsérelem a védett tulajdonságához kapcsolódik. A jogsértés tartósan, több mint egy éven keresztül fennállt, a személyes szabadság megsértése tekintetében pedig két hónapon keresztül. A jogsértés súlyát minimális emberséggel és odafigyeléssel minimalizálni lehetett volna. A sértettre nyilvánvalóan negatívan hatott, hogy önrendelkezési jogában a szükséges mértéken túl korlátozták, hosszú időn keresztül volt kiszolgáltatott helyzetben.

- [9] Az alperes elsődlegesen a felperes keresetének a „visszautasítását” másodlagosan az elutasítását kérte, és marasztalni őt az alperes perköltségeiben azzal, hogy az alperes jogi képviselője áfa fizetésére nem köteles. Az alaki védekezés körében kifejtette, hogy megítélése szerint a felperes által támasztott valamennyi igény az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás, amelyet a Bv.tv. 75/B. (1) bekezdése nem tételesen és kimerítően, de felsorol. Hivatkozott többek között a Kúria Pfv.III.20.122/2020/5. számú döntésére, miszerint 2017. január 1. után a fogvatartottak csak kártalanítási igényt jelenthetnek be, ezért a kereset visszautasításának van helye a Pp. Pp. 176. § (1) bekezdés c) és f) pontja alapján, mivel a felperes csak kártalanítást igényelhet. Az érdemi védekezése körében arra hivatkozott, hogy az „E” körletrészen szintkülönbségek nincsenek, a fogház fokozatú elítéltek elhelyezése itt valósul meg. Az itt tartózkodása során több lakóhelyiségbe helyezték át a felperest (E10; E11; E18; E20). Az E18-as lakóhelyiségben történő elhelyezése során a WC 20 méter, E20 lakóhelyiség esetén 15 méter, E10 lakóhelyiség esetén 11 méter, E11-es lakóhelyiség esetén 14 méterre volt. Jogszabályi előírás nincs arra vonatkozóan, hogy milyen messze kellene egy fogyatékos fogvatartottat a WC-től elhelyezni. A lakóhelyiségekben nincs kialakítva fürdő helyiség, a kialakított WC azonban megfelel azoknak az előírásoknak, amely alapján ezt az épületet létesítették, az építési hatóság engedélyezte a használatba vételt. Nem maradt el a felperes zuhanyzási lehetősége azért, mert a személyi állomány tagja visszafordította. A felperes nem igényelt kerekesszéket, pedig volt rá lehetősége. A büntetésvégrehajtás személyi állományának nincs olyan kötelezettsége, hogy a fogvatartott tisztálkodásához segítséget nyújtson. A zuhanyzóban van kapaszkodó. A 106-os zárka akadálymentes, a WC itt a zárkán belül található. A tisztálkodás megkönnyítése érdekében került a felperes áthelyezésre a 106-os zárkába, mivel az áthelyezés előtt rövid idővel szóban jelezte, hogy neki kényelmesebb lenne az egészségügyi zárka. Ez a zárka nem csak betegeknek van fenntartva, hanem olyan személyeknek is, akik egészségügyi állapota ezt indokolja. Itt tilos a dohányzás, amit a felperes is tudott. A zárka a jogerős részlegén lett kialakítva, ahol fegyház és börtön fokozatú fogvatartottak kerültek elhelyezésre. A zárka ajtaja az elkülönítési szabályok betartása érdekében folyamatosan zárt

állapotban van, erre a Bv.tv. 145. § (1) bekezdés h) pontja, 153. §-a lehetőséget biztosít a parancsnoknak. A felperes nem jelezte, hogy neki nem megfelelő a 106-os zárka, így saját felróható magatartására kíván előnyök szerzése végett hivatkozni, ami tiltott (Ptk. 1:4. § (2) bekezdés). A felperes részére minden alkalommal biztosítva volt a szabad levegőn tartózkodás lehetősége, ő nem élt ezzel. A földszinti elhelyezés során egyébként teljesen akadálymentes az épület, így részt vehetett volna a sétán, ha akart volna. Az alperes semmiféle jogszabályt nem sértett és semmiféle felróhatóság nem terheli, ezért sérelemdíj megfizetésére sem kötelezhető.

[10] Válasziratában és további nyilatkozataiban a felperes kiemelte, hogy a kereset tárgya nem a zárka alapterülete és az abban tapasztalható fizikai körülmények, hanem a felperes fogyatékosága miatt elszenvedett személyiségi jogi jogsértések, így a keresetlevél visszautasításának nincs helye. Kerekesszék beszerzésére nem volt pénze a felperesnek, ezen túlmenően az sokkal helyigényesebb, mint az összecsucskható járókeret, tárolására nem volt megfelelő lehetőség a szűkös lakóhelyiségben. A Bvtv., Fot. és Ebkvtv. jogszabályi rendelkezései tevélegesen kötelezettséget rónak a büntetés-végrehajtási intézetre, ez a közigazgatási használatbevételi engedély kérdéskörétől teljesen független kérdés. Az alperesnek nem kell, sőt, nem is szabad arra várnia, hogy egy különösen sérülékeny fogvatartott külön kérje a szükségleteinek megfelelő elhelyezést, feltéve, hogy ismert számára a fogvatartott sérülékenysége. Az alperesnek a befogadást követően haladéktalanul intézkednie kellett volna aziránt, hogy felperes a lehető legközelebb kerüljön elhelyezésre a zuhanyzási, mosdóhasználati és szabadlevegős tartózkodási lehetőséghez, és biztosítani kellett volna, hogy ezen helyiségeket méltósággal, biztonsággal használhassa. Végső soron pedig, ha alperes azt észlelte, hogy nem tudja biztosítani a felperes jogszerű elhelyezését, jeleznie kellett volna a Büntetés-végrehajtási Országos Parancsnokságának, hogy a felperes emberi méltóságát és esélyegyenlőséghez való jogát tiszteletben tartó elhelyezést nem tud biztosítani számára, ezért kéri felperes átszállítását másik intézménybe. A 106-os zárkába való áthelyezést nem a felperes kérte, akaratan kívül helyezték el egy fegyháznak megfelelő végrehajtási fokozatba, ahol ráadásul dohányozni sem tudott. Az átszállítási kérelemnek a benyújtására is csak külső segítséggel kerülhetett sor, mivel a reintegrációs tiszt megtagadta annak átvételét. A felperes egy elzárást töltött, szabaduló társát kérte meg, hogy szabadulását követően adja postára a felperes által megírt átszállítási kérelmet. Ezt követően helyezték az egészségügyi zárkába. Ha a fogvatartott-társa nem szánja meg, felperes feltehetően még mindig a [REDACTED] Büntetés-végrehajtási Intézetben lenne.

[11] Viszontválaszában és további nyilatkozataiban az alperes kifejtette, hogy a fogvatartottak anyagi helyzete nem az alperesnek felróható körülmény, amennyiben valakinek kerekesszéke van, annak is tud megfelelő elhelyezést biztosítani az alperes. A körleten elhelyezés nem csak egészségügyi állapot alapján történik meg, hanem biztonsági szempontok alapján is. A felperes érvelése nem megalapozott abban, hogy a legközelebb kellett volna elhelyeznie a felperest a WC-hez, zuhanyzóhoz az alperesnek, ugyanis az általa hivatkozott ítéletábla döntés egy vak és önmagát semmilyen szinten ellátni nem tudó emberre vonatkozik, másrésztől csak akkor lehetne az alperesen számon kérni a felperes elhelyezését, amennyiben tudni lehetne, mi az a minimális távolság, ami a felperes „sérülékenységét” nem sérti. Álláspontja szerint a felperes elhelyezése nem sértette a „sérülékenységét”, az a távolság, amennyire volt az említett helyiségektől, nem sértette a felperes semmiféle jogát. A felperes minden jogát tudta gyakorolni, kivéve az egészségügyi zárkában történő dohányzást. A felperes nem volt fogvatartotti jogainak gyakorlására képtelen. Az alperes akként volt elhelyezve, hogy mindent el tudott érni, dohányozni is tudott, amit nyilván sűrűbben megtett, mint a zuhanyzót vagy

WC-t használta. A sétaudvar nem 300 méterre van a lakóhelyiségektől, hanem zárkától függően 28-162 méterre. A kisebb sétaudvar akkor használható, ha 20 főt nem haladja meg a sétálni akarók száma. A felperes más intézetbe történő elhelyezését kérte, de nem a keresetben szereplő indokok alapján. A levélből megállapítható, hogy a felperes tanyán lakott és messze minden bolttól, ennek ellenére a mindennapi életvitelét meg tudta oldani egyedül. A levélnek semmiféle hatása nem volt arra, hogy az egészségügyi zárkába került áthelyezésre, arra nem megtorlásból került sor. A felperes az általa előadott sérelmeit nem jelezte, panaszjogával egyetlen esetben sem élt.

- [12] A felperes keresete részben alapos az alább kifejtett indokok alapján:
- [13] A jogvita elbírálására irányadó Pp. 342. § (1) bekezdése szerint az érdemi döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, az ellenkérelmen. E § (3) bekezdése alapján törvény eltérő rendelkezése hiányában az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem állított. E korlátok között kellett eldöntenie a törvényszéknek azt, hogy az alperes a felperes fogvatartása során megsértette-e a felperes személyiségi jogait, és ha igen, milyen magánjogi szankciók fűződhetnek ehhez.
- [14] Először azonban az alperes alaki védekezése kapcsán abban kellett állást foglalnia, hogy a felperes „keresetét” (helyesen keresetlevelét) vissza kellett volna-e utasítani azért, mert a felperes perbe hozott igénye az ún. alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények körébe tartozik, amelynek elbírálása nem a polgári bíróság hatásköre a Bv.tv. alapján.
- [15] A Bvtv. III/A. Fejezete szabályozza az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti igényérvényesítés szabályait, ennek 75/B. § (1) bekezdése szerint kártalanítás jár az elítéltnak a fogvatartása során a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének a hiánya, a nem megfelelő szellőztetés, világítás, fűtés vagy rovarirtás (a továbbiakban együtt: alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények) által előidézett sérelem miatt. Ennek az igénynek az elbírálása valóban nem tartozik a polgári bíróság hatáskörébe, ez esetben a Pp. 176. § (1) bekezdésének b) pontja alapján a keresetlevelet vissza kell utasítani. A felperes igénye azonban nem az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények körében került előterjesztésre, mert nem a Bv.tv. 75/B. § (1) bekezdése szerinti fogvatartási körülményeket kifogásolta, hanem az általa előadott tények alapján azt, hogy az alperes az ő fogvatartása során megsértette a személyiségi jogait (emberi méltóság, személyes szabadság, egyenlő bánásmód) azért, mert fogyatékoságának megfelelő elhelyezési körülményeket nem biztosított a számára, ez pedig kívül esik az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények körén.
- [16] A Bv.tv. szabályozza a fogvatartott kártérítési igénye érvényesítésének a szabályait, annak 143. § (1) bekezdése szerint az elítélt kárigényét – kivéve, ha szabadult – annál a bv. szervnél terjesztheti elő, ahol a kár bekövetkezett. A (2) bekezdés szerint az (1) bekezdés szerinti kártérítés iránti igényt határozattal kell elbírálni, amely ellen az elítélt a közléstől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül, a határozatot hozó bv. szerv székhelye szerint illetékes bíróság előtt, illetve a munkáltatással összefüggésben keletkezett kár megtérítése iránti igény esetén a munkaügyi perben eljáró bíróság előtt keresetet indíthat. A Kúria több határozatában is kifejtette (pl. BH2024.110. [23] bekezdése) az Alkotmánybíróság megállapításaival összhangban azt, hogy a 2016. évi CX. törvénnyel (Mód. tv.) nem került sor a sérelemdíjra (vagy a felróhatóságtól független szankciókra) vonatkozó szabályok Bv.tv.-be

iktatására, és ugyanígy az egyes törvényeknek az új Ptk. hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény (Ptk. Módtv.) sem egészítette ki az akkor hatályba még nem lépett, de már elfogadott Bv.tv.-t a sérelemdíj érvényesítésére vonatkozó rendelkezésekkel, ezért a Bv.tv.-nek a jogérvényesítésre vonatkozó szabályaiból nem lehet azt a következtetést levonni, hogy a sérelemdíj (vagy felróhatóságtól független szankció) érvényesíthetősége kizárt lenne akkor, ha azt a fogvatartott előzetesen nem érvényesítette a Bv.tv. 143. §-a alapján, ezért a felperest nem terhelte az a kötelezettség, hogy a fogva tartásának időszaka alatt a sérelemdíj iránti igényét az alperesnél előterjessze. E kötelezettsége ellenére a felperes előzetesen e perbe hozott „kárigényét” megpróbálta érvényesíteni az alperes előtti eljárásban, azonban kérelme elutasításra került.

- [17] Mindezek alapján az alperes alaki kifogása megalapozatlan volt, a Pp. 176. § (1) bekezdés c) és f) pontja alapján a keresetlevél visszautasításnak, ennek hiányában a Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljárás megszüntetésének nem volt helye.
- [18] Előjáróban a perbeli bizonyítással összefüggésben hangsúlyozza a törvényszék, hogy a Pp. 263. § (1) bekezdése szerint a bíróság a perben - törvény eltérő rendelkezése hiányában - alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint minden bizonyítékot, amely a tényállás megállapítására alkalmas. A Pp. 265. § (1) bekezdése (bizonyítási érdek) alapján törvény eltérő rendelkezése hiányában a perben jelentős tényeket annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valósan fogadja el (a továbbiakban: bizonyítási érdek), továbbá a bizonyítás elmaradásának vagy sikertelenségének a következményeit is ez a fél viseli. A Pp. 266. § (1) bekezdése alapján a bíróság az ellenérdekű fél által beismert, a felek által egyezően előadott, az ellenfél által bírói felhívás ellenére nem vitatott vagy e törvény értelmében nem vitatottként tekintendő tényállítást valósan fogadhatja el, ha annak tekintetében kételye nem merül fel. Ugyanezen § (2) bekezdése szerint a bíróság az általa köztudomásúnak tekintett és az olyan tényeket, amelyekről hivatalos tudomása van, akkor is figyelembe veszi, ha azokra a felek nem hivatkoztak.
- [19] Ebben a perben ugyanakkor a bizonyítás speciális szabályai is érvényesülnek, ugyanis a felperes által állított valamennyi alperesi jogsértés (távolságok és lépcső miatti közlekedés; fürdő, WC használatának nehézségei; egészségügyi szobára helyezés miatti személyes szabadság korlátozás; szabad levegőn való tartózkodás nehézsége) a fogyatékoságán keresztül az egyenlő bánásmód sérelmével van összefüggésben, hiszen szoros lényegét tekintve azt állította a felperes, hogy az alperes a fogyatékosága ellenére nem biztosította a számára ugyanúgy e szolgáltatásokhoz való hozzáférést, mint ahogy a többi, egészséges fogvatartottnak biztosította, illetőleg megtorlásból helyezte át a 106-os egészségügyi zárkába.
- [20] Az Ebktv. 19. § (1) bekezdése szerint az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indított eljárásokban a jogsérelmet szenvedett félnek kell valószínűsítene, hogy a jogsérelmet szenvedő személyt hátrány érte, és a jogsérelmet szenvedő személy a jogsértéskor rendelkezett a védett tulajdonsággal. Az (1) bekezdésben foglaltak valószínűsítése esetén ezt követően a másik félnek kell azt bizonyítania, hogy a jogsérelmet szenvedett fél által valószínűsített körülmények nem álltak fenn, vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.
- [21] A törvényszék álláspontja szerint a felperes eleget tett valószínűsítési kötelezettségének –

kivéve az alperes alkalmazottja által a zuhanyzóból történő visszafordítást –, mivel ahhoz elegendőnek találta annak a nem is vitatható tényét, hogy ő a Fot. 4. § a) pontjának fogalom meghatározása szerint is fogyatékos, illetve azt, hogy a büntetés-végrehajtás keretei között a felperes keresetével érintett körben az általa előadott történeti tényeket lényegében az alperes nem vitatta. Az alperes a bizonyítási teherrel kapcsolatban kiosztott tájékoztatást sem tette vitássá, így neki kellett bizonyítania a felperes valószínűsítését követően azt, hogy a felperes által állított és valószínűnek elfogadott tények nem állnak fenn, az egyenlő bánásmód követelményét az intézeten belül megtartotta, vagy adott esetben nem is kellett megtartania.

- [22] Mindenekelőtt azonban szükséges utalni arra, hogy mik voltak azok a releváns történeti tények, amelyeket a törvényszék ezen ítélet tényállási részében megállapított, hiszen ahhoz képest kellett vizsgálnia azt, hogy a felperest személyiségi jogsértés érte-e vagy sem. Ezeket a tényeket a törvényszék a felek előadásaiból és csatolt bizonyítékaiból túlnyomórészt aggálytalanul meg tudta állapítani, ebben végül a felek között sem volt vita. Vita abban volt egyedül, hogy a felperes milyen indokból került áthelyezésre a 106-os zárkába. A felperes előadásával szemben az alperesnek kellett azt bizonyítania, hogy a felperes szóbeli kérelmére vagy egészségügyi okból, nem pedig megtorlásból helyezte át őt, azonban e bizonyítási kötelezettségének nem tudott eleget tenni, a meghallgatott [REDACTED] nem igazolta az alperes tényállítását, azt, hogy az alperes szóban kérte volna azt. Ezért e körben azt a felperesi tényállítást kellett elfogadnia a speciális bizonyítási szabályok okán, hogy megtorlásból került a 106-os zárkába a felperes azért, mert áthelyezési kérelmet juttatott el a BVOP-hoz. Annak a tényét, hogy a kérelem feladása megtörtént, egyebekben a felperes bizonyította is.
- [23] A vitatott releváns tényekhez tartozott még az, hogy a felperest az alperes alkalmazásában álló öre akadályozta-e a zuhanyzásban, ennek bizonyítására a felperes volt köteles, azonban e tény vonatkozásában nem terjesztett elő bizonyítási indítványt, ezért ezt nem lehetett megállapítani az alperes terhére.
- [24] Ezt követően azt kellett vizsgálnia a törvényszék, hogy a megállapított tényálláshoz képest alapos-e a felperes keresete az egyes személyiségi jogsértések körében.
- [25] Emberi méltóság:
- [26] Helyesen hivatkozott a felperes e körben az irányadó anyagi jogszabályokra.
- [27] A Bv.tv. 83. § (7) bekezdése szerint a szabadságvesztés végrehajtása során biztosítani kell, hogy az elítélt önbecsülése, személyisége, felelősségérzete fejlődhessen, és ezáltal felkészüljön a szabadulása utáni, a társadalom elvárásának megfelelő önálló életre. A (8) bekezdés szerint az elítéltet kizárólag a büntetés céljának eléréséhez szükséges legkisebb mértékű korlátozásoknak lehet alávetni.
- [28] A Fot. 2. § (1) bekezdésben foglalt alapelvei szerint az államnak olyan körülményeket kell létrehozni, amelyben a fogyatékos emberek képesek lesznek teljesebb életre és a fogyatékoságukból fakadó terheik csökkenthetőek. A (3) bekezdés szerint a tervezési, döntési folyamatok során kiemelten kell kezelni a fogyatékos személyek sajátos szükségleteit, és figyelemmel kell lenni arra, hogy a fogyatékos személyek a bárki által igénybe vehető lehetőségekkel csak különleges megoldások alkalmazása esetén élhetnek. (4) bekezdés szerint pedig a fogyatékos személyeket érintő döntések során tekintettel kell lenni arra, hogy a fogyatékos személyek a társadalom és a helyi közösség egyenrangú tagjai, ezért meg kell teremteni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik számukra a társadalmi életben való

részvételt.

- [29] A Fot. 4. § fa.) pontja szerint közszolgáltatás minden közhatalmi tevékenység, ideértve a rendvédelmi szervek által hatáskörük gyakorlása során kifejtett tevékenységet is.
- [30] A büntetés-végrehajtási intézetek a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény 1. § (1) bekezdésének f) pontja alapján rendvédelmi szerveknek minősülnek, így mind az Ebktv. (4. § d) pont), mind a Fot. (4. § fa.) pontja) rendelkezései vonatkoznak az alperesre.
- [31] A Bv.tv. 122. § a.) pontja szerint a fogyatékkal élő elítéltek sajátos védelemre jogosultak a rájuk vonatkozó eltérésekkel, a 118. § (3) bekezdés alapján pedig a büntetés-végrehajtási szervezet biztosítja, illetve elősegíti az elítélt jogainak gyakorlását.
- [32] Az emberi méltóság sérelme a kialakult joggyakorlat alapján akkor állapítható meg, ha más személyiségi jogsértés megállapítására a tényállás alapján nincs lehetőség, mert az emberi méltóságot a Ptk. 2:42. § (2) bekezdése alapján a személyiségi jogok „anyajogának” tekinthetjük, minden más személyiségi jog ebből ered. Ezért az emberi méltóságot az olyan magatartások sértik, amelyek megkérdőjelezzik a jogosult emberi mivoltát, illetve elmulasztják, megtagadják azt a minimális és kötelező tiszteletet, amely az embert pusztán emberi minősége alapján megilleti (például: Kúria Pfv. 20.517/2021/5. szám).

Egyetértett a törvényszék a felperes érvelésével javarészt abban, hogy e követelményeknek az alperes nem tett eleget. Az alperes döntött arról a felperes befogadását követően, hogy mely zárkában helyezi el a felperest. A földszinten a zuhanyzó, WC, dohányzóhelyiség melletti lakóhelyiségben, illetve a két hónap emeleti elhelyezés helyett továbbra is földszinten történő elhelyezéssel a felperest ért hátrányok jelentős része teljes mértékben kiküszöbölhetőek lettek volna. A Fot. 2. § (3) bekezdése szerint a tervezési, „döntési folyamatok során kiemelten kell kezelni a fogyatékos személyek sajátos szükségleteit, és figyelemmel kell lenni arra, hogy a fogyatékos személyek a bárki által igénybe vehető lehetőségekkel csak különleges megoldások alkalmazása esetén élhetnek.” Az alperes számára a felperes fogyatékosága nyilvánvaló kellett, hogy legyen, ezért külön kérés nélkül is a számára legmegfelelőbb elhelyezést kellett volna biztosítani pozitív intézkedésként. A törvényszék e körben - a tényállásban részletezettek szerinti - a járókerettel történő hosszú „csoszogást” a mellékhelyiségekhez, a dohányzóhoz, a szabad levegőre az udvarra, a járókeretben való kapaszkodással történő wc-használat, a segítség nélküli lépcsőzést tekinti olyan sérelemnek, amelyért az alperes felelőssége megállapítható, és amely az Ebktv. és a Fot. alapelveinek és szabályainak sérelmét is jelentik, s egyben sértik a felperes emberi méltóságát. Nem kell a törvényszék álláspontja szerint azt külön magyarázni, miért sérelmes egy fél lábú, járókerettel közlekedő, erős dohányos számára az, ha naponta jelentős távolságot kell csoszogva segítség nélkül megtennie ahhoz, hogy az alperes szolgáltatásait elérje. A felsoroltakhoz a felperes csak rendkívüli erőfeszítések árán tudott hozzáférni. Megalázó az az állandó kiszolgáltatottság is, hogy a felperes zárkatársai vagy más fogvatartottak segítségére volt utalva. Mindez, ahogyan arra a felperes is helyesen hivatkozott, az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkében foglalt kínzást, megalázó, embertelen büntetés abszolút tilalmát is sérti. Az EJEB ítélkezési gyakorlata alapján a jogsértéshez az is elégséges, ha a sértett a saját szemében válik megalázottá akkor is, ha mások a megalázó intézkedést nem észlelik. Az EJEB az Engel kontra Magyarország ügyben azt is kimondta, ha egy fogvatartott önállóan nem, csupán

segítséggel tud a zárkájából kimenni, ha a fogvatartott-társaira kell hagyatkoznia a személyes szükségletei és higiénéje biztosítása érdekében, az megalázó bánásmódot jelent. A Semikhvostov kontra Oroszország ügyben pedig az EJEB megállapította, hogy a kérelmező mozgásszabadságának a testi fogyatékosága miatti korlátozása alapvető fontossággal esik latba, amikor azt vizsgálja, hogy sérült-e a 3. cikkhez fűződő jog. Az EJEB azt is megállapította ebben az ügyben, hogy ha a fogvatartott-társak felelősek azért, hogy a fogyatékos társukat segítsék a napi szükségletei elvégzésében és életvitelében, az a megalázó bánásmód tilalmát sérti.

- [33] Nem látta megállapíthatónak ugyanakkor a törvényszék azt, hogy nem volt lehetősége a felperesnek rendszeres, a jogszabály által előírt alkalommal történő zuhanyzásra, ugyanis ezt a tényt, illetve, hogy egy órát visszafordította több alkalommal, a felperes nem bizonyította a rá rótt kötelezettsége ellenére sem, így a bizonyítatlanság következményét is viselnie kell. A felperes saját elmondása alapján különösebb nehézség nélkül tudott zuhanyozni, tehát e körben nem volt megállapítható a jogsértés ténye. Az, hogy a többi fogvatartott nem tudott a járókerettől a zuhanyzóba bejutni, az nem a felperes séreleme. A fogyatékkal élők nehézségeit egyedileg kell megítélni, mert, mint ahogy az alperes jogi képviselője is megjegyezte, fél lábbal maratont is futnak, tehát nem minden fél lábbal élő ember helyzete ugyanaz. Az a körülmény, hogy a felperes esetleg egy kis szék biztosításával kényelmesebben tudott volna zuhanyozni, nem evidens módon felismerhető körülmény a felperes vonatkozásában, főként, ha figyelembe vesszük azon állítását, hogy nem okozott számára nehézséget így zuhanyozni.
- [34] Személyes szabadság sérelme
- [35] A jogsértés elkövetése idején hatályban volt Bv.tv. 100-102. §-aiban szabályozta a fegyház, börtön, fogház fokozatban végrehajtott szabadságvesztés alapvető szabályait. Ezek közül kiemelést érdemel, hogy fogház fokozatban az elítélt – szemben a fegyház és börtön fokozattal – szabadon járhat, a zárka ajtaját nappal nyitva kell tartani. A felperes szabadságvesztés büntetését is fogház fokozatban, ez utóbbi elhelyezési körülmények között kellett végrehajtani.
- [36] A Bv.tv. 97. § (1) bekezdésében előírja, hogy a szabadságvesztést a bíróság által meghatározott végrehajtási fokozat alapján meghatározott kategóriákban kell végrehajtani. A Bv.tv. 83. § (4) bekezdése szerint a szabadságvesztés végrehajtása során – a szabadságvesztés végrehajtási fokozatára és az elítélt kategória-besorolására, a bv. intézet rendjére és biztonságára figyelemmel – törekedni kell arra, hogy az elítélt életkörülményei közelítsenek a szabad élet általános körülményeihez, és ezáltal a szabadságvesztés káros hatásai enyhíthetők, illetve ellensúlyozhatók legyenek.
- [37] A Bv.tv. 99. § (1) bekezdés e) pontja szerint a szabadságvesztés végrehajtása során el kell különíteni a dohányzókat a nem dohányzóktól, továbbá az f) pont szerint a fekvőbetegeket az egészségesektől. A (2) bekezdés szerint az elkülönítést külön részlegben, ennek elkülönített részén, illetve külön zárkában vagy lakóhelyiségben kell végrehajtani. A Bv.tv. 99. § (3) bekezdése szerint a gyógykezelés érdekében a különböző végrehajtási fokozatú elítéltek a kórteremben, a betegszobában, a fertőző elkülönítőben, illetve az e célra kijelölt zárkában közösen helyezhetők el, valamint az orvosi vizsgálatra, illetve egészségügyi rendelésre közösen várakozhatnak.
- [38] A megállapított tényállás szerint, mielőtt a felperest betegszobába helyezték volna, a

végrehajtási fokozatának megfelelő, fogházas körülmények között töltötte szabadságvesztését. Napközben a lakóhelyiségek között szabad volt az átjárás, szabadon mozoghatott és szabadon dönthetett arról, hogy mikor dohányzik. Az elkülönítés jogszabályban előírt szabályait megsértve azonban – bármiféle orvosi indok nélkül – az alperes a felperest egy nem dohányzó egészségügyi szobába helyezték, amelynek az ajtaja éjjel-nappal zárva volt, így a felperest elzárták attól a lehetőségtől, hogy a zárkából szabadon ki-be járjon, tovább fokozta a jogellenes mértékű szabadságelvonás súlyát.

- [39] Nem nyert igazolást az alperes azon hivatkozása, hogy a felperes szóban kérte az áthelyezését, sőt ezzel ellentétes tényt állapított meg a törvényszék, az alperes – a későbbiekben részletezett módon – megtorlásból helyezte a 106-os zárkába a felperest, megsértve ezzel a személyes szabadságához fűződő személyiségi jogát (Ptk. 2:43. § b) pont), hiszen szigorúbb fokozatban hajtotta végre az alperes a felperes büntetését, mint ahogy azt a bíróság meghatározta, amelynek az alperes által bizonyított jogszerű indoka nem volt.
- [40] A felperes által is hivatkozott joggyakorlat (például Kúria Pfv.21.288/2012/3. szám) szerint sérelemdíjra („nem vagyoni kártérítésre”) alapot adó személyiségi jogi jogsértés az, ha a szabadság korlátozása nem a megállapított végrehajtási fokozatnak megfelelő fogva tartással, hanem annál súlyosabb fokozat szerint történik. A személyi szabadság hosszabb időtartamú jelentős korlátozása, a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban egyaránt megterhelők és általában károsak is az azt elszenvedőre nézve, ez esetben a kár bekövetkezését köztudomású tényként kell elfogadni.
- [41] E körben ugyanakkor nem látta igazoltnak azon keresettel érvényesített sérelmét a felperesnek, hogy a 106-os zárkában nem dohányozhatott, hiszen saját maga adta elő, hogy arra lehetősége volt, így e vonatkozásban személyiségi jogi sérelem nem volt megállapítható.
- [42] *Egyenlő bánásmód sérelme*
- [43] A Bv.tv. 122. § a) pontja szerint az elítéltnak joga van a higiéniai feltételeknek megfelelő egészséges elhelyezésre, az egészségi állapotának és a szabadságvesztés végrehajtása alatti tevékenységének megfelelő étellemezésre, egészségügyi ellátásra, megfelelő ruházat biztosítására, a j) pontja szerint az elítéltek közül sajátos védelemre jogosultak a nők, fiatalok és a fogyatékkal élők a rájuk vonatkozó eltérésekkel.
- [44] „A szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól” szóló 16/2014. (XII.19.) IM rendelet 131. § (1) bekezdése szerint az elítéltek részére biztosítani kell a tisztálkodáshoz szükséges feltételeket és meg kell követelni a személyes higiénia betartását. A 132. § (1) bekezdés szerint az elítéltek részére hetente legalább három alkalommal, a női elítéltek részére, továbbá a dolgozó elítéltek részére munka után naponta meleg vizes fürdést kell biztosítani.
- [45] Az Ebktv. 7. § (1) bekezdése alapján az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a jogellenes elkülönítés, a megtorlás, valamint az ezekre adott utasítás. Ugyanezen § (2) bekezdése értelmében, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az olyan magatartás, intézkedés, feltétel, mulasztás, utasítás vagy gyakorlat (a továbbiakban együtt: rendelkezés) nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét,
- a) amely a hátrányt szenvedő fél alapvető jogát másik alapvető jog érvényesülése érdekében,

elkerülhetetlen esetben korlátozza, feltéve, hogy a korlátozás a cél elérésére alkalmas és azzal arányos,

- b) amelynek az a) pont hatálya alá nem tartozó esetekben tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, ésszerű indoka van.

[46] Az Ebktv. 8. §-a szerint közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt védett tulajdonsága (jelen esetben a felperes fogyatékosága) miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

[47] Az Ebktv. 4. § d) pontja szerint az egyenlő bánásmód követelményét a rendvédelmi szervek kötelesek megtartani jogviszonyaikban, eljárásaik és intézkedéseik során.

[48] A Fot. 5. § (1) bekezdés szerint a fogyatékos személynek joga van a számára akadálymentes, továbbá érzékelhető és biztonságos épített környezetre.

[49] A Fot. 7/A. § (1) bekezdés szerint a fogyatékos személy számára – figyelembe véve a különböző fogyatékosági csoportok eltérő speciális szükségleteit – biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést.

[50] A Fot. 4. § ha.) pontja szerint egy közszolgáltatáshoz akkor egyenlő esélyű a hozzáférés, ha igénybevétele mindenki, különösen a mozgási, stb. funkciókban sérült emberek számára akadálymentes, kiszámítható, értelmezhető és érzékelhető. A hb.) pont alapján pedig az épület akkor férhető hozzá egyenlő eséllyel, ha mindenki, különösen a mozgási, stb. funkciókban sérült emberek számára megközelíthető, a nyilvánosság számára nyitva álló része bejárható, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, valamint az épületben a tárgyak, berendezések mindenki számára rendeltetésszerűen használhatók.

[51] Mindezen jogszabályok együttes értelme alapján – egyetértve a felperes által kifejtettekkel – a fogvatartása teljes időtartama alatt a felperesnek joga volt egy olyan épületben történő elhelyezésre, amely egyenlő eséllyel hozzáférhető, amely a mozgási funkciókban sérült emberek számára megközelíthető, bejárható, vészhelyzetben biztonsággal elhagyható, az épületben a tárgyak, berendezések mindenki számára rendeltetésszerűen használhatók. Az alperes megsértette az esélyegyenlőség követelményét és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát azzal, hogy a többi, testileg ép fogvatartottal azonos módon kezelte a felperest, és elmulasztotta megteremteti az akadálymentes és biztonságos épített környezetet, megsértve ezzel a Fot. és az Ebktv. előírásait is. Az Ebktv. indokolása szerint a hátrányos helyzetben levő személyek vonatkozásában nem elegendő annak biztosítása, hogy őket a többiekkel azonos jogok illessék meg, hanem olyan pozitív intézkedésekre van szükség, amelyek lehetővé teszik, hogy a helyzetükből fakadó hátrányaikat csökkenteni, illetve megszüntetni lehessen. Ezzel összefüggésben az Egyesült Nemzetek egyezménye a fogyatékosággal élő személyek jogairól (CRPD) az ésszerű alkalmazkodás elmaradását hátrányos megkülönböztetésnek nevesíti, és helyezi a hangsúlyt az emberi jogok és alapvető szabadságok másokkal azonos alapon történő élvezetére vagy gyakorlására. A pozitív intézkedések elmaradása, azaz a tétlenség szükségszerűen korlátozást jelent, ami közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül.

[52] Ezzel összefüggésben – mint ahogy már az korábban is kifejtésre került – az alperes nem biztosította a felperes részére a szabadlevegőn tartózkodáshoz való jogot és az illemhelyhez

való akadálymentes hozzáférést, ezáltal közvetlen hátrányos megkülönböztetés érte az ép fogvatartottakkal összehasonlítva. Ezen túlmenően az Ebktv. 10. § (2) és (3) bekezdése alapján a megállapított tényállást figyelembe véve – utalva itt az ítélet [22] bekezdésében kifejtettekre is – az alperes a felperest jogellenesen helyezte el a 106-os egészségügyi zárkába, mert annak konkrét egészségügyi indoka nem volt, de azt ő nem is kérte, megvalósítva ezzel a jogellenes elkülönítés törvényi tényállását, miszerint jogellenes elkülönítésnek minősül az a rendelkezés, amely az Ebktv. 8. §-ában meghatározott tulajdonságai alapján egyes személyeket vagy személyek csoportját a velük összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától – anélkül, hogy azt törvény kifejezetten megengedné – elkülönít (Ebktv. 10. § (2) bekezdése), de ez az intézkedése egyben megtolás is (Ebktv. 10. § (3) bekezdése), hiszen a felperest ebbe a zárkába azért helyezte át az alperes, mert levelet írt a BVOP-nak. Megtorlásnak a jogszabály értelmében az a magatartás minősül, amely az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást emelő, eljárást indító vagy az eljárásban közreműködő személlyel szemben ezzel összefüggésben jogsérelmet okoz, jogsérelem okozására irányul vagy azzal fenyeget. A felperes esetében pedig erről volt szó.

[53] Nem látta megállapíthatónak ugyanakkor e körben sem azt a törvényszék, hogy nem volt lehetősége a felperesnek rendszeres, a jogszabály által előírt alkalommal történő zuhanyzásra, itt visszaül a már korábban kifejtettekre.

[54] Az alperes „védekezésében” foglaltakkal kapcsolatban hangsúlyozza még a törvényszék, az a tény, hogy használatbavételi engedélyt kapott az épület, önmagában egyáltalán nem igazolja, hogy az egy fogyatékkal élő személy számára is „akadálymentesített”, hogy az egyenlő bánásmód követelménye biztosított az ép fogvatartottakkal összehasonlítva. Az alperes csupán hangoztatta, hogy nem sértette a felperes jogait, hogy minden szolgáltatáshoz egészségügyi állapotára is tekintettel, vagy arra figyelemmel hozzáférhetett, de bizonyítani azt semmivel nem tudta. Az nem igazolja az állításait, hogy „szerinte” a felperest nem érte jogsérelem. E körben az előbbieken leírtakat nem megismételve a törvényszék arra is utal, hogy az alperes semmilyen pozitív intézkedést nem tudott megjelölni, amivel segítette vagy segíteni kívánta a felperest az általa sérelmesnek tartott helyzet kiküszöbölése érdekében. Mint ahogy arra helyesen utalt a felperest, egyszerű intézkedésekkel is csökkenthető lett volna a felperest ért hátrány, például úgy, hogy az alperes a mellékhelyiségekhez közel helyezi őt el, az emeleti áthelyezést mellőzi, segítséget nyújt a szabad levegőre való kijutásra, akár úgy is, hogy maga a bv. biztosít kerekesszéket, nem pedig elvárja, hogy azt a fogyatékos, rossz anyagi helyzetben lévő felperes maga vásárolja meg, vagy felismeri, hogy a fél lábú felperes kapaszkodó nélkül nehezen tudja használni a mellékhelyiséget. Az a hivatkozása pedig az alperesnek, hogy a felperes nem is kívánt a szabad levegőre kimenni, e jogával nem kívánt élni, azért nem állja meg a helyét, mert a körülményekből nyilvánvaló, azért nem kívánt gyakran e jogával élni, mert az számára rendkívül megterhelő volt. Ezen alperesi intézkedések és mulasztások mellett, hogy a már idézett jogszabályokat is sértik, egyben a teljes empátia és belátás hiányát is jelentik a részéről.

[55] Mindezek okán a törvényszék megállapíthatónak tartotta azt, hogy az alperes a fogvatartás során megsértette a felperes emberi méltóságát, személyes szabadságát és az egyenlő bánásmód követelményét, a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, ezt a rendelkező részben rögzítette is a Ptk. 2:51. § (1) bekezdésének a) pontja alapján, a kialakult joggyakorlat szerint részletezve azt is, hogy mely konkrét magatartás mely személyiségi jogot sértette.

- [56] A személyiségi jogsértés objektív szankciójaként egyetértve a keresetben foglaltakkal, indokoltnak tartotta a Ptk. 2:51. § (1) bekezdésének c) pontja alapján azt, hogy az alperes a jogsértés elkövetése miatt kérjen bocsánatot a felperestől, hiszen őt emberi méltóságában is megsértette, e szankció pedig alkalmas arra, hogy az a felperes számára elégtételt adjon, az alperes pedig tevékenyen is belássa a jogsértések tényét.
- [57] A sérelemdíj vonatkozásában a következő a törvénytörvény álláspontja:
- [58] A Ptk. 2:52. § (1) bekezdése alapján, akit személyiségi jogában megsértenek, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért. Ugyanezen § (2) bekezdése szerint a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire – különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára – a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges.
- [59] Ezen utaló szabály alapján alkalmazandó Ptk. 6:548. §-a szerint közigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősséget akkor lehet megállapítani, ha a kárt közhatalom gyakorlásával vagy annak elmulasztásával okozták, és a kár rendes jogorvoslattal, továbbá közigazgatási perben nem volt elhárítható.
- [60] A kialakult jogértelmezés szerint a szabadságvesztés végrehajtása vagy egyéb fogvatartás a büntetés-végrehajtási szerveknek a közhatalom gyakorlása során kifejtett olyan intézkedő tevékenysége, amelyre az államigazgatási jogkörben okozott károkozás szabályait kell alkalmazni.
- [61] A felperes és az alperes között a fogvatartás időszakára közigazgatási jellegű (és lényegét tekintve alá-fölérendeltségen alapuló) jogviszony jött létre (Bv.tv. 7. § (1) bekezdés). A felperes sérelmeit az alperes nem vitásan a közhatalom gyakorlása során részben tevékenységével, részben mulasztásával okozta. Egyetértve a felperes álláspontjával, az alperesnek olyan elhelyezést kellett volna biztosítania a felperes számára, olyan pozitív intézkedéseket kellett volna hoznia, amely megkönnyíti a fogyatékkal élő felperesnek a bv. intézet „szolgáltatásaihoz” történő hozzáférését, hogy könnyebben kijusson a szabad levegőre, akadálymentesített legyen az illemhely, a lépcsőn való közlekedését elősegítik vagy nem helyezik emeleti zárkába, minél közelebb helyezik el a dohányzó-, fürdő és illemhelyiségekhez, nem helyezi indokolatlanul „megtorlasként” egészségügyi zárkába. E jogsértéseken alapuló sérelemdíj iránti igény érvényesítésének azonban a Ptk. 6:548. §-a szerinti további (speciális) anyagi jogi feltétele az, hogy a kár (nemvagyoni sérelem) rendes jogorvoslattal, továbbá közigazgatási perben nem volt elhárítható.
- [62] Az alperes – ellenkérelme, perfelvételi nyilatkozatai, érvelése tartalma szerint – kezdetektől hivatkozott arra, hogy a keresetben érvényesített igények vonatkozásában a felperes nem élt a panaszjogával. E tényt a felperes is elismerte, de arra hivatkozott, hogy a felperes azért nem élt panaszjogával, mert további retorzióktól tartott.
- [63] A perbeli esetben – a jogviszony jellegére figyelemmel – a közigazgatási per nem volt igénybe vehető jogorvoslat. A büntetés-végrehajtási jogviszonyban a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőség kimerítésének a Bv.tv. 21. § (1) bekezdése szerinti „büntetés-

végrehajtási panaszként” is ismert, írásban előterjesztendő panasz minősül. A panasz kapcsán az alakszerűségi előírás oka az, hogy csak megalapozott és valódi érdeksérelmet jelentő ügyek kapcsán induljon meg az esetleges jogorvoslati eljárás, másrészt a leírt adatok, tények a későbbiek során akár ügydöntő szerepet kaphatnak (lásd erre vonatkozóan Nagykommentár a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCLX. törvény 10. és 21. §-ához fűzött magyarázatát). A panaszjog gyakorlásának hiánya ugyanakkor nem feltétel nélkül, hanem csak akkor és annyiban zárja ki a kártérítési vagy sérelemdíj iránti igény érvényesítését, ha (objektíve) alkalmas a kár, illetve a nemvagyoni sérelem elhárítására, illetve további feltételként a károsultat (séreelmet szenvedettet) a panasz igénybevételének elmaradása kapcsán mulasztás terheli. Mulasztás akkor állapítható meg a fogvatartott terhére, ha amellet, hogy a panasz gyakorlásának lehetősége objektíve adott (annak gyakorlásában nem akadályozott), a jog gyakorlása a fogvatartottól (szubjektíve) is elvárható. Ez akkor áll fenn, ha tud a jogsértésről, a jogorvoslati lehetőségről és a sérelem jellege is olyan, hogy abból fel kell ismernie, hogy aktivitási kötelezettség terheli. Ha a fogvatartott mindezek ellenére nem él a panasz jogával, úgy – annyiban, amennyiben panasz esetén az őt ért kár (nemvagyoni sérelem) elhárítható lett volna – igénye nem lehet alapos.

- [64] A felperes nem hivatkozott arra, hogy nem volt tisztában a panasz (mint jogintézmény) mibenlétével. Nem merült fel adat arra, hogy a fogvatartása során – általános jelleggel és a perbeli sérelmekre is értve – a panasz gyakorlására ne lett volna lehetősége. A felperes által e körben hivatkozott retorziótól való félelme nem igazolt, nem lehet kvázi köztudomású ténynek sem tekinteni a felperes jogi képviselője által e körben előadottakat. A felperes előadásából egyebekben az tűnt ki, hogy a sérelmeit általában szóvá sem tette.
- [65] Mivel az bizonyított, hogy a felperes nem élt alakszerű panasszal, azt kellett vizsgálni, hogy a panasz az általa állított nemvagyoni sérelem elhárítására mennyiben lett volna alkalmas. A törvényszék álláspontja szerint, amennyiben a felperes panasszal élt volna a keresetében felhozott jogsérelemeivel összefüggésben, úgy az ügy jellege – fogyatékosága miatti súlyos sérelmek köre – a soron kívüli elintézés tette volna indokolttá a Bv.tv. 21. § (5) bekezdése szerint. A felperes sérelmei a panasz pár napon belül elvárható gyakorlásával a töredékére (néhány napra) lett volna visszaszorítható. Erre figyelemmel – a panasz előterjesztésének hiánya miatt – a sérelmezett körülmény elhárításához szükséges idő eltelte után bekövetkező hátrányok nem vehetők figyelembe, csak az addig felmerülő néhány napos korlátozás, ami a sérelemdíj alkalmazását azonban önmagában nem alapozza meg.
- [66] A törvényszék megítélése szerint a felperes valamennyi sérelme – elvi szinten – a panasz gyakorlásával elhárítható lett volna, hiszen amennyiben e formában is kifogásolja elhelyezésének körülményeit, az alperes azt orvosolhatta volna, vagy áthelyezéséről hamarabb intézkedhetett volna.
- [67] A sérelemdíj szükségképpen, de nem egyetlen feltétele a személyiségi jogsértés megvalósulta. A Ptk. 2:52. § (2) bekezdése a „jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges” fordulata nem jelenti azt, hogy a személyiségi jogsértés felróhatóságtól független szankciói mellett ne utasíthatná el a bíróság a sérelemdíj iránti keresetet, ha a sérelmet szenvedett felet nem érte olyan nemvagyoni sérelem, amely – a sérelemdíj funkcióira is figyelemmel – arra alapot adna (például BH2016. 241.). A panaszjog gyakorlásával el nem hárítható (legfeljebb néhány napi) sérelem nem alapoz meg a felróhatóságtól független szankció alkalmazása mellett sérelemdíj iránti igényt. Egyebekben a felperes személyesen előadása során maga sem hivatkozott a jogsértéseknek reá gyakorolt

hatására vonatkozóan jelentősebb hátrányos következményre. A panaszjog gyakorlásával el nem hárítható (néhány napi) jogsértéssel összefüggésben a köztudomás alapján sem állapítható meg a felperes javára olyan szintű nemvagyoni sérelem, mely a jogsértés megállapítása mellett – a sérelemdíj funkcióira is figyelemmel – sérelemdíj alkalmazását indokolná (BH2016. 241. 12. pont; Kúria Pfv.20.954/2022/4.).

- [68] A panasz – mint a jogsérelem elhárítására alkalmas jogorvoslati eszköz – igénybevételének elmaradása nem csupán azzal jár, hogy (anyagi jogi feltételként) kizárja a rendes jogorvoslattal elhárítható sérelem miatti igényérvényesítést, s megnehezíti a bizonyítást, de azzal is, hogy a személyiségi jogsértést – annak megvalósulása esetén is – relativizálja, azt a súlyától megfoszthatja. Amennyiben ugyanis a fogvatartott szó nélkül hagy valamely hiányosságot, a rendelkezésére álló jogorvoslati eszközöket előírászerűen nem veszi igénybe, úgy az sem életszerű, hogy az utóbb sérelmezett körülményt valóban sérelemdíjra alapot adó sérelemként élte meg (Győri Ítéltábla Pf.I.20.019/2019/12-I.; Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.137/2021/6.). E körben joggal kifogásolta azt az alperes, hogy a felperes perbe hozott sérelmeit nem tette szóvá, nem jelezte azokat. A felperes maga is csak az egészségügyi szobába helyezés kapcsán állította – de nem igazolta –, hogy szóban tiltakozott ellene, azaz, nemhogy nem panaszolta a sérelmeit, de még csak nem is jelezte azt, hogy például kellene neki szék az udvarra, hogy közelebbi udvarra szeretne menni, hogy megerőltető számára a hosszabb séta járókerettel, kényelmesebb lenne számára a zuhanyzó használata „stoklival”; a WC használata kapaszkodóval; de még a személyi szabadságát korlátozó egészségügyi zárkában történő elhelyezését sem kifogásolta meg panasz formájában, azt se kifogásolta, hogy hetente egyszer lépcsőznie kellett. Ez a törvényszék megítélése szerint azt is jelenti, hogy maga a felperes sem élte meg jelentős hátránnyal sérelmei túlnyomó részét. Az nem került az eljárás során kellően tisztázásra, hogy mely kérelem előterjesztése után helyezték át másik bv. intézetbe a felperest, de tény, hogy vagy a BVOP felé benyújtott kérelme vagy az alperes felé benyújtott kérelme alapján, de rövid időn belül – az egészségügyi zárkába helyezését követő 2 hónap elteltével - megtörtént az áthelyezése. Ez is igazolhatja azt, hogy panaszjoga gyakorlása esetén átszállítása is előbb megtörténhetett volna, amely valamennyi sérelmét orvosolta is volna egyben.
- [69] Mindezek alapján a törvényszék a sérelemdíj iránti igényt nem tartotta megalapozottnak, azt elutasította.
- [70] A perköltség:
- [71] A per tárgyának az értéke a felperes sérelemdíj iránti követelésének az összegével, azaz 2 000 000 forinttal egyenlő a Pp. 21. § (1) bekezdése alapján. Az állam által előlegezett illeték összege a per tárgyi illetékfeljegyzési jog kedvezménye és a felperes személyes költségmentesség kedvezménye miatt az eljárás megindításakor hatályos, „az illetékekről” szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 39. § (1) bekezdése és a 42. § (1) bekezdésének a) pontja alapján 120 000 Ft.
- [72] A törvényszék a pernyertesség-pervesztesség arányát mérlegeléssel 50-50%-ban határozta meg azért, mert a jogsértések zömében és az objektív szankciók vonatkozásában a felperes pernyertes, a sérelemdíj vonatkozásában viszont egészében pervesztéses lett, ezért a Pp. 83. § (2) bekezdése alapján nem kötelezte a feleket a másik fél perköltségének a megtérítésére, így a felek a felmerült költségeiket a Pp. 83. § (5) bekezdése alapján maguk viselik.

[73] A felek személyes költségmentességére tekintettel a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján az állam által előlegezett eljárási illetéket az állam viseli.

[74] A Pp. 365. § (2) bekezdésének a) pontja alapján van helye fellebbezésnek az ítélettel szemben.

██████ 2026. január 8.

dr. ██████ sk.
b í r ó